

УДК 378.22.015.311

Г. СОРОКІНА, Л. МАЛАКАНОВА

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ У КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

У статті розглядається підхід до розуміння специфіки управління загальноосвітнім навчальним закладом в контексті особистісно орієнтованої парадигми. Визначено сутнісні ознаки, мету і завдання особистісно орієнтованого управління загальноосвітнім навчальним закладом; уточнено сутність провідних понять управління.

***Ключові слова:** особистість, професіонал, управління, менеджмент, загальноосвітній навчальний заклад, особистісно орієнтована освіта, сприятливі умови управління.*

Постановка проблеми та аналіз публікацій. Проблема вдосконалення управління загальноосвітнім навчальним закладом залишається актуальною в наш час, оскільки з розвитком технологій виникла потреба у появі нового покоління керівників, менеджерів освіти, лідерів професіоналів, здатних бути конкурентноспроможними на сучасному ринку освітніх послуг.

Законом України „ Про загальну середню освіту”, „ Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті ” передбачається суттєве удосконалення управління освітою в Україні, утвердження сучасного типу управління освітою. Проте існуючі суперечності в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом, такі як: національний характер управління, недостатній розвиток зворотних зв'язків, недостатня адаптивність, гнучкість управління, низький рівень управління інноваційними процесами, проектами свідчать про невідповідність між вимогами до якості результатів управлінської діяльності та реальним його станом. Сучасна сфера освітніх послуг шукає шляхи вирішення даних проблем, які спроможні забезпечити становлення особистості як активного творця самого себе і активного та свідомого менеджера-професіонала, здатного до інноваційної управлінської та проектної діяльності. Доцільність особистісно орієнтованого підходу до організації навчально-виховного процесу стверджують багато вчених у своїх працях, зокрема, І. Бех, Н. Моїсєєва, О. Пехота, С. Подмазін, І. Якіманська. Знайомство з позиціями М. Антонюка, О. Балла, О. Бондаревської, В. Демчука, В. Киригука та ін. дозволяють зробити висновки про те, що особистісно орієнтований підхід в освіті вимагає якісної зміни системи управління.

Формулювання мети статті. Метою публікації є визначення сутнісних ознак, мети і завдань особистісно орієнтованого управління загальноосвітнім навчальним закладом в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Управління – поняття інтегроване, багатоаспектне. Управління навчальним закладом являє собою особливу діяльність, у якій суб'єкти за допомогою планування, організації, керівництва і контролю забезпечують організованість (інтегрованість) спільної діяльності учнів, педагогів, батьків, обслуговуючого персоналу та її спрямованість на досягнення освітніх цілей розвитку навчального закладу [1, 4]. Управління загальноосвітнім навчальним закладом здійснюється наступним чином: діагностування → визначення проблем → напрямки перевірки (корекції, коригування) → методична діяльність → навчально-виховний процес → аналіз → визначення проблем → наступне діагностування... Головна особливість управління загальноосвітнім навчальним закладом будь-якого типу, що відрізняє його від управління будь-якої іншої сфери, полягає у неможливості точного прогнозування і виміру

результатів навчання, а також термінів їхнього досягнення, особливо в частині виховання і розвитку учнів.

Особистісно орієнтований підхід – науковий підхід до управління, який полягає у створенні умов для освіти особистості – творення „Образу себе в бутті”, у розкритті і максимальному розвитку всіх сутнісних сил особистості, її здібностей та інтересів, створення умов для саморозвитку особистості в умовах певного соціуму і певної культури. Мета підходу полягає у створенні оптимальних умов для гармонійного духовного розвитку, становлення та самореалізації особистості як суб'єкта діяльності і суспільних відносин, яка будує свою діяльність і стосунки відповідно до стійкої ієрархічної системи гуманістичних і буттєвих особистісних цінностей – особистість відповідно-відповідальна.

У зв'язку з цим з'явилася нове поняття „особистісно орієнтоване управління”. Це специфічний вид управління, в процесі якого забезпечуються постійне професійне та особистісне зростання учасників навчально-виховного процесу, стабільність та комфорт в усіх видах діяльності, виконання функціональних обов'язків працівниками освітнього закладу на найвищому рівні, дотримання прав учасників навчально-виховного процесу, обов'язкове забезпечення адаптації закладу до умов, що постійно змінюються, визначення місця закладу в сучасній системі освіти, стратегії його розвитку [2, 3, 5].

Мета управління загальноосвітнім навчальним закладом в контексті особистісно орієнтованого підходу – створити сприятливі умови (освітнє та життєве середовище) для розвитку особистості кожного члена освітньої організації та самого управлінця навчального закладу як професіонала, науковця, творчої яскравої духовно гармонійно розвиненої особистості, лідера, здатного повести за собою всіх.

Концептуальною основою управління загальноосвітнім навчальним закладом виступають провідні ідеї:

- нова філософія освіти;
- нова кадрова політика;
- внутрішня організаційна (корпоративна) культура;
- тотальна якість освітніх послуг;
- нова ідеологія виховання;
- особистісний розвиток, розвиток позитивної Я-концепції менеджера, вчителя, учня.

Розглянемо сутнісні ознаки особистісно орієнтованого управління ЗНЗ:

- стійкий морально здоровий мікроклімат у закладі освіти;
- підвищення рівня активності й зацікавленості працівників закладу освіти та інших учасників навчально-виховного процесу;
- довіра, взаємоповага, стабільність в організації, відсутність напруженості;
- готовність членів організації приймати рішення та нести за них відповідальність;
- прагнення учасників навчально-виховного процесу до саморозвитку, творчості, прояву ініціативи;
- вміння досягати поставленої мети та виконувати стратегічні завдання;
- самоуправління учасників педагогічного процесу на відповідних управлінських рівнях.

Спираючись на структуру В. Пекельної [5], виділимо завдання менеджменту загальноосвітнього навчального закладу в контексті особистісно орієнтованого підходу:

1. Удосконалення структури загальноосвітнього навчального закладу:

- розвиток мережі класів, встановлення оптимального співвідношення між класами для обдарованих дітей, базової підготовки та компенсуючого навчання;
- удосконалення суб'єкт-суб'єктних стосунків на всіх рівнях управління;
- розвиток формальної та неформальної структури закладу;
- розвиток системи освітніх послуг, маркетингу.

2. Підвищення якості змісту освіти:

- забезпечення оптимального співвідношення змісту освіти і запитів особистості;
- розвиток професіоналізму вчителів через засвоєння нового;
- забезпечення когнітивного та креативного розвитку учнів;
- розвиток персонологічного підходу до навчання за індивідуальними проектами;
- удосконалення науково-методичного забезпечення навчального процесу;
- забезпечення ситуації успіху для самореалізації кожного в життєдіяльності;
- забезпечення оволодіння знаннями на трьох рівнях: мотиваційному, когнітивному, операціональному.

3. Удосконалення організації навчального процесу:

- розвиток позитивної мотивації учнів до самовдосконалення;
- створення умов для переходу до особистісно орієнтованого навчання;
- впровадження та розвиток стратегії співробітництва;
- запровадження дослідницького підходу до управління;
- створення системи стимулювання творчої діяльності кожного.

4. Удосконалення організації виховного процесу:

- розвиток в учнів пізнавальних потреб, позитивного ставлення до навчання, освіти;
- створення, збереження і розвиток традицій в організації;
- розвиток внутрішньої культури організації;
- розвиток самоуправління та співуправління;
- біопсихосоціальний – гармонійний духовний розвиток кожної особистості (здорової, духовної (культурної), щасливої).

5. Удосконалення управлінської діяльності:

- спрямованість на стратегічний менеджмент;
- нова філософія мислення (саногенного мислення);
- концептуальність;
- оновлення методів, технологій управлінської та проектувальної діяльності;
- сприятливий психічний клімат в ЗНЗ;
- утвердження лідерської позиції управлінця (менеджера).

Висновки. Управління базується на економічних відносинах, тому економічні методи є провідними, проте загальноосвітні навчальні заклади виконують соціальне замовлення суспільства і за своєю специфікою є домінантною соціальною системою, а в умовах демократизації, гуманізації, незалежності нашого суспільства їхня роль буде постійно зростати. Специфіка сучасного управління загальноосвітнім навчальним закладом полягає в тому, що його слід розглядати в контексті особистісно орієнтованої освіти і відповідно розроблений зміст дисциплін, повинен бути спрямований на підготовку менеджера-професіонала нового типу, котрий відповідає потребам сьогодення. Якщо людина хоче досягти успіху в управлінській діяльності, їй варто пам'ятати слова О.Дж. Сімпсона та слідувати їм: «Той день, коли Ви повністю візьмете на себе відповідальність за власне майбутнє та припините шукати виправдання сумнівам, стане днем початку руху до вершин».

Список використаних джерел

1. Антонюк М.А. *Особистісно орієнтоване управління школою: Науково-методичний журнал* / М.А. Антонюк. – 2006. – №5. – С. 2-19.
2. *Аспекти управлінської діяльності в школі. Частина II* / Упоряд. Н.Мурашка – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128с.
3. Демчук В.С. *Основи освітнього менеджменту* / В.С. Демчук. – К.: Ленвіт, 2007. – С. 7-35.
4. *Управління навчальним закладом: Навчально-методичний посібник. У двох частинах. Ч.1. Абетка менеджера освіти* / Р.І. Мармаза, О.М. Касянова, В.В. Григора та ін. – Харків: Веста: Видав. „Ранок”, 2003. – 160с.
5. Пікельна В.С. *Управління школою. У 2-х ч./ В.С. Пікельна – Ч. 2.: Вид.гр. „Основа”, 2004. – С. 89-108.*

Стаття надійшла до редакції 19. 01. 2012.

Сорокина Г., Малаканова Л.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленко, Україна

УПРАВЛЕНИЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ УЧЕБНЫМ ЗАВЕДЕНИЕМ В КОНТЕКСТЕ ЛИЧНОСТНО ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА

Статья посвящена определению специфики управления общеобразовательным учебным заведением в контексте личностно ориентированного обучения. Обозначены существенные признаки, цель и задания личностно ориентированного управления учебным заведением, уточнены ведущие понятия.

Ключевые слова: личность, профессионал, управление, менеджер, общеобразовательное учебное заведение, личностно ориентированное образование, благоприятные условия управления.

Sorokina G., Malakanova L.

Poltava National Pedagogical University named after Korolenko, Ukraine

GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTION MANAGEMENT IN PERSONAL FOCUSED APPROACH CONTEXT

The article is devoted definition of general educational institution management specificity in personal training context. Intrinsic signs, purpose and tasks of the personal-oriented educational institution management; the requirements to the modern professional of educational services are designated.

Keywords: the person, the professional, management, the manager, general educational institution, personal-oriented formation, favorable management conditions.

УДК 316.723

Н. СТЕЛЬМАХ, М. ЄПУР

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА В ПОПЕРЕДЖЕННІ ВСТУПУ ПІДЛІТКІВ ДО МОЛОДІЖНИХ СУБКУЛЬТУР

У статті розкриваються психологічні особливості підлітків, причини появи у них бажань та намірів вступу до молодіжних субкультур. Визначені психолого – педагогічні умови, реалізація яких є запобіжним фактором вступу підлітків до молодіжних субкультур асоціального та антисоціального спрямування.

Ключові слова: культура, субкультура, соціальна ситуація розвитку, психологічні особливості віку, умови.

Сучасний етап суспільного розвитку характеризується трансформацією соціально-економічної, політичної, культурно-освітньої та інших сфер життєдіяльності. Результатом цього стає зміна якісної основи громадської свідомості, в якій відображаються новітні реалії життя. Разом з цим, сучасність характеризується також загостренням багатьох суперечностей, нестійкістю та різноманітністю орієнтацій і установок, що вносить в життя певну напруженість та викликає появу негативних тенденцій у процесі соціалізації підростаючої особистості.

Розбудова незалежної України, перехід до ринкових відносин викликали необхідність перегляду виховних концепцій, оновлення підходів до формування та становлення особистості в сучасній соціально – педагогічній ситуації. Це знайшло втілення у державних документах: „Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті”, у „Концепції виховання особистості в умовах розвитку української державності”, у „Концепції громадянського виховання” та інших. Так, у Національній доктрині розви-